

Stowarzyszenie
Księgowych
w Polsce

Stanowisko Stowarzyszenia Księgowych w Polsce
w ramach prekonsultacji Departamentu Efektywności
Wydatków Publicznych i Rachunkowości
Ministerstwa Finansów
nt. „Zawód księgowego – kierunki rozwoju”

Warszawa, 29 września 2022

1. Wprowadzenie

Zawód księgowego podlega ciągłej ewolucji, dostosowując się do potrzeb rynku. Zakres czynności wykonywanych przez księgowych, a także oczekiwań wobec tej grupy zawodowej stale rośnie. Zwiększa się także odpowiedzialność związana z wykonywaniem zawodu księgowego. W dobie ogromnej dynamiki zmian otoczenia prawnego, rewolucji technologicznych i wysokiej niepewności, szczególnego znaczenia nabiera rola, jaką pełnią księgowi nie tylko w biznesie, ale także – w procesach społeczno-gospodarczych. Społeczno-gospodarcza rola księgowych polega na przede wszystkim na wspieraniu kierownictwa przy podejmowaniu decyzji, dostarczaniu wiarygodnych informacji i dbałości o prawidłowość rozliczeń publicznoprawnych. Wszystko to służy zabezpieczeniu obrotu gospodarczego. Pełnienie takiej roli sprawia, że księgowi są zawodem o istotnym wpływie na gospodarkę, zarówno w skali mikro, jak również makroekonomicznej. W skali mikro, ponieważ od informacji przygotowanych przez księgowych zależą w dużym stopniu decyzje biznesowe, wpływające na funkcjonowanie i byt jednostki. W skali makro, ponieważ księgowi stoją na straży prawidłowości rozliczeń publicznoprawnych, co przekłada się na dochody budżetowe. Od jakości informacji w raportach przygotowanych przez księgowych, w tym w sprawozdaniach finansowych, zależą decyzje podejmowane przez dostawców kapitału, na przykład przez banki i inwestorów giełdowych. Nie ulega zatem wątpliwości, że księgowi są architektami bezpiecznego biznesu.

Po ogłoszeniu przez Ministerstwo Finansów w lutym 2022 r. prekonsultacji dotyczących kierunków zmian dotyczących zawodu księgowego, SKwP zorganizowało akcję #SluchamyKsiegowych. W ramach tej akcji prosiliśmy księgowych (nie tylko członków SKwP) o kierowanie swoich opinii bezpośrednio do Ministerstwa Finansów, a także o wypełnienie ankiety przygotowanej przez Radę Naukową SKwP i udostępnianej na stronie internetowej oraz w mediach społecznościowych SKwP. Na ankietę odpowiedziało 3307 osób, jej wyniki są dołączone do niniejszego stanowiska (załącznik 1). O opinie w sprawie zawodu księgowego, jeszcze przed ogłoszeniem prekonsultacji, zwracaliśmy się do przedsiębiorców, uzyskując ponad 1000 odpowiedzi (wyniki ankiet przedstawia załącznik nr 2). W akcję włączyły się działające przy SKwP w całej Polsce kluby i koła biur rachunkowych a także inne gremia funkcjonujące w SKwP. Efektem tych działań były stanowiska adresowane bezpośrednio do Ministerstwa Finansów. Do prekonsultacji włączyło się również środowisko akademickie, które w ramach prac komisji ds. rozwoju zawodów związanych z rachunkowością, działającej w Radzie Naukowej SKwP, przygotowało pięć raportów (w pracach brało udział 37 pracowników katedr rachunkowości z 14 uczelni publicznych, raporty te są dołączone jako załącznik 3).

W ramach akcji #SluchamyKsiegowych staraliśmy się poznać opinie środowiska. Zależało nam na zebraniu wielu głosów, reprezentujących różne punkty widzenia. Zapraszając przedstawicieli praktyki i nauki rachunkowości do dyskusji spodziewaliśmy się, że przesłane opinie nie będą jednomyślne, a propozycje rozwiązań będą się różnić. Tak też się stało. Otrzymane opinie księgowych, a także rekomendacje środowiska naukowego związanego z rachunkowością zawierają różne propozycje. Łączy je jednak wiele cech wspólnych. Najważniejszą z nich jest krytyka istniejącego stanu (m.in. brak warunków „wejścia” do zawodu, brak informacji o liczbie księgowych/biur rachunkowych, brak jasnej ścieżki rozwoju zawodowego, brak instytucjonalnego wsparcia księgowych, w tym biur rachunkowych).

Na podstawie zebranych opinii SKwP przygotowało stanowisko, będące rozwinięciem wstępnego stanowiska zaprezentowanego podczas webinarium Ministerstwa Finansów w maju 2022. Nasze stanowisko nie zawiera szczegółowych odpowiedzi na pytania zawarte w ministerialnym zaproszeniu. Zawiera propozycje do dyskusji oraz zbiór zasad i warunków brzegowych. Na tym etapie nie przedstawiamy propozycji zapisów ustawowych ani nie formułujemy szczegółowych warunków „wejścia” do zawodu, wychodząc z założenia, że obecnie byłoby to przedwczesne.

Do niniejszego stanowiska dołączamy:

- **Załącznik 1:** wyniki ankiety adresowanej do księgowych (czas aktywności 15.03.2022 – 15.09.2022, liczba respondentów = 3307 osób),
- **Załącznik 2:** raport z badań ankietowych przeprowadzonych wśród przedsiębiorców (czas aktywności 5.08.2021 – 16.11.2021, liczba respondentów = 1153 osoby),
- **Załącznik 3:** raporty zespołów powołanych przez Komisję ds. rozwoju zawodów związanych z rachunkowością działającą przy Radzie Naukowej SKwP, w tym:
  - 3.1. Słownik pojęć – zawód księgowy,
  - 3.2. Mapa zawodów powiązanych z rachunkowością,
  - 3.3. Regulacje zawodu księgowego - przegląd rozwiązań międzynarodowych,
  - 3.4. Księgowy a biegły rewident (z uwzględnieniem biur rachunkowych),
  - 3.5. Księgowy a doradca podatkowy.

Stanowisko SKwP stanowi punkt wyjścia do dalszych etapów dyskusji. Chociaż opowiadamy się za pełnym uregulowaniem zawodu, jesteśmy otwarci na inne propozycje, które zyskają akceptację środowiska i regulatora. Chętnie weźmiemy udział w konsultacjach na dalszych etapach uzgodnień. Pozostając w zgodzie z hasłem #SluchamyKsiegowych chcemy, aby środowisko księgowych akceptowało wypracowane w drodze tej dyskusji rozwiązanie. Jednocześnie podtrzymujemy deklarację współpracy przy dalszych pracach, chętnie podzielimy się naszymi wieloletnimi doświadczeniami kształcenia w ramach czterostopniowej ścieżki certyfikacji zawodu księgowego SKwP. Prosimy o kierowanie wszelkich uwag dotyczących tego tematu na adres: zawodksiegowego@skwp.pl

2. Stanowisko SKwP (głos w dyskusji w ramach prekonsultacji)

Na podstawie głosów zebranych w ramach akcji #SluchamyKsiegowych oraz wyników badań Rady Naukowej, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce:

- 1) uznaje, że deregulacja usługowego prowadzenia ksiąg w 2014 r. przyczyniła się do zmniejszenia prestiżu zawodu księgowego w Polsce, jak również zwiększyła ryzyko wykonywania czynności księgowych przez osoby nieposiadające wystarczających kompetencji, co jest postrzegane jako zagrożenie bezpieczeństwa obrotu gospodarczego,
- 2) nie akceptuje obecnego stanu, w którym księgowym nie stawia się żadnych warunków wykonywania zawodu ani nie formułuje się zasad funkcjonowania biur rachunkowych,
- 3) opowiada się za zmianami, w efekcie których wykonywanie zawodu księgowego wymagałoby spełnienia określonych warunków (obowiązkowo lub dobrowolnie),
- 4) ma świadomość zagrożeń związanych z przeregulowaniem zawodu i koniecznością ponownego potwierdzania już posiadanych kwalifikacji (udokumentowanych i nieudokumentowanych),
- 5) uważa, że poza określeniem warunków wejścia do zawodu czy powstania biura rachunkowego, konieczne jest wskazanie obowiązków związanych z wykonywaniem zawodu (w szczególności w zakresie podnoszenia kwalifikacji i zachowania zasad etyki zawodowej).
- 6) dostrzega szansę na przyciągnięcie młodych osób do pracy w zawodach związanych z rachunkowością, podatkami, płacami i kadrami poprzez określenie jasnej ścieżki rozwoju zawodowego.

Przedstawione punkty są syntezą odpowiedzi osób, które zechciały wziąć udział w akcji #SluchamyKsiegowych SKwP. Zaproszenie do wypowiedzi było otwarte dla wszystkich księgowych, a nie tylko dla członków SKwP. Nie możemy jednak w sposób odpowiedzialny stwierdzić, że są one reprezentatywne dla całego środowiska księgowych w Polsce. Należy również zastrzec, że część respondentów zgłaszała odmienne stanowisko niż zaprezentowane powyżej (szczegółowe wyniki są zawarte w wynikach ankiety – załącznik 1).

Stowarzyszenie Księgowych w Polsce opowiada się za każdym rozwiązaniem, które przyczyni się do zwiększenia prestiżu zawodu księgowego w Polsce i wyjdzie naprzeciw oczekiwaniom rynku. Naszym zdaniem, każde z rozwiązań zaprezentowanych w dokumencie prekonsultacyjnym może spowodować zmianę obecnego status quo, z którego – jak wynika z naszych obserwacji – nie są zadowoleni ani księgowi, ani biznes. Decyzja dotycząca zmian zawodu księgowego ma poważne konsekwencje, ponieważ wpływa na bardzo liczną grupę zawodową w Polsce, o dużym znaczeniu dla biznesu. Dlatego powinna być podejmowana bardzo rozważnie, z zachowaniem następujących zasad:

- uregulowanie lub profesjonalizacja (rozumiana jako dobrowolna certyfikacja zawodu) nie może być uciążliwa i nadmiernie kosztowna, co oznacza, że powinna uwzględniać stan faktyczny, dający się obecnie zaobserwować w zawodzie księgowego. Należy zatem w systemie przyznawania uprawnień akceptować obecnie posiadane certyfikaty/uprawnienia księgowych oraz dotychczasowy przebieg kariery zawodowej księgowych (odmienny powinien być zakres wymagań dla osób wchodzących do zawodu i dla osób z wieloletnim, udokumentowanym doświadczeniem).

- w zawód księgowy jest wpisana konieczność stałej aktualizacji wiedzy, dlatego też elementem uregulowania/profesjonalizacji tego zawodu powinien być system ustawicznego doskonalenia zawodowego. Ustalając jego koncepcję należy wziąć pod uwagę zakres i formę szkoleń obecnie odbywanych przez księgowych. System ten powinien jedynie formalizować szkolenia, w których już obecnie biorą udział księgowi,
- osoba objęta regulacją czy posiadająca certyfikat w ramach dobrowolnej profesjonalizacji powinna rzeczywiście wykonywać czynności, do których jest uprawniona, a nie jedynie „firmować” działania innych osób,
- należy zachować długi (minimum 5 lat) okres przejściowy, aby umożliwić księgowym dostosowanie się do nowych warunków,
- uregulowanie lub profesjonalizacja nie powinna być nadmiernie kosztowna, a co za tym idzie nie powinna wiązać się z nadmiernymi obowiązkami wynikającymi z wykonywania czynności uregulowanych czy objętych systemem dobrowolnej certyfikacji,
- niezależnie od opcji (uregulowanie lub profesjonalizacja) uzasadnione jest wykorzystanie kwalifikacji wpisanych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (dalej: ZSK) w obrębie szeroko rozumianego zawodu księgowego,
- zmiany powinny następować w duchu konkurencji rynkowej, dotyczy to zarówno uzyskiwania statusu księgowego (np. system egzaminowania czy uznawania kwalifikacji) jak również ustawicznego doskonalenia zawodowego,

W maju 2022 r. podczas webinarium zorganizowanego przez Ministerstwo Finansów SKwP zaprezentowało wstępne stanowisko. Zostanie ono opisane poniżej. Stanowisko to należy traktować jak punkt wyjścia do dalszej dyskusji i poszukiwania rozwiązań, które doprowadzą do osiągnięcia założonych celów zmian. Mamy świadomość, że nie jest to zadanie łatwe, ponieważ rozwiązanie, które chcemy wypracować będzie miało charakter kompromisowy. Uważamy, że mimo wielu zalet dobrowolnej certyfikacji zawodu, jej nieobowiązkowy charakter nie sprawdzi się w pełni w polskich warunkach. Jako organizacja promująca od ponad 10 lat ścieżkę certyfikacji zawodowej księgowych mamy w tym obszarze duże doświadczenie.

Uznajemy, że preferowanym rozwiązaniem jest **włączenie księgowego do katalogu zawodów regulowanych, z ustawowym wskazaniem czynności wykonywanych przez uprawnionych księgowych**. Propozycja zakłada:

- 1) wprowadzenie dwóch poziomów uprawnień:
  - **księgowy** (poziom I) – osoby podpisujące deklaracje dotyczące rozliczeń publicznoprawnych w imieniu podatnika, płatnika, inkasenta jako pełnomocnicy,
  - **zawodowy księgowy** (poziom II) – osoby, którym powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych, podpisujące sprawozdania finansowe.
- 2) wiele dróg do uzyskania uprawnień księgowego i zawodowego księgowego, np. uznanie już posiadanych uprawnień/certyfikatów, uznanie kwalifikacji na podstawie wykonywanych obowiązków, posiadanie wykształcenia wyższego z obszaru rachunkowości, zdanie egzaminu według zasad określonych w ZSK.
- 3) obowiązek przynależności księgowych i zawodowych księgowych do organizacji certyfikowanych przez Ministerstwo Finansów (zakładamy funkcjonowanie wielu organizacji zawodowych, wybór i zmiana organizacji zależałaby od księgowego, nie byłoby obowiązku tworzenia samorządu zawodowego). Przynależność do organizacji zawodowej oznaczałaby:

- zobowiązanie się księgowych do respektowania zasad etyki zawodowej tej organizacji oraz stosowanie się do jej dobrych praktyk (szczególnie w odniesieniu do specyfiki biur rachunkowych, np. związanych z przekazywaniem dokumentacji po zmianie biura rachunkowego),
  - podleganie odpowiedzialności dyscyplinarnej w ramach wybranej organizacji zawodowej,
- 4) obowiązek doskonalenia zawodowego według zasad określonych przez regulatora (wybór organizacji, do której przynależy księgowy nie oznaczałby obowiązku doskonalenia zawodowego w tej organizacji).
  - 5) bezterminowe przyznanie statusu księgowego i zawodowego księgowego.
  - 6) wprowadzenie długiego okresu przejściowego, umożliwiającego uzyskanie statusu księgowego/zawodowego księgowego.

Uzasadnienie:

Proponowana rekomendacja stanowi kompromis uwzględniający relację kosztów i korzyści i nie powinna doprowadzić do „przeregulowania zawodu”. Wychodzimy z założenia, że system dobrowolnej certyfikacji – mimo wielu niewątpliwych zalet – nie spełni wszystkich oczekiwań i nie zyska powszechnej akceptacji rynkowej. Dlatego opowiadamy się za zastrzeżeniem części czynności księgowych dla osób uprawnionych.

Proponujemy dwa poziomy uprawnień. Pierwszy poziom (księgowy) dotyczyłby osób podpisujących deklaracje w zakresie rozliczeń publicznoprawnych w imieniu podatnika, płatnika, inkasenta jako pełnomocnicy. W ten sposób regulacja miałaby charakter powszechny, obejmujący znaczącą część księgowych, w tym również usługowo prowadzących księgi rachunkowe i uproszczone ewidencje podatkowe. Takie określenie osób zobowiązanych do posiadania uprawnień księgowego pozwala na uniknięcie sytuacji, w której jedna osoba (np. właściciel lub kierownik biura rachunkowego) posiada uprawnienia, a czynności księgowe wykonują osoby nieposiadające wymaganych kwalifikacji. Uregulowanie obejmuje również w ten sposób biura rachunkowe, bez konieczności precyzyjnego wskazywania, w jakiej formie prawnej działa dany podmiot. Uprawnienia byłyby przypisane do osób, a nie do podmiotów¹.

Posiadanie uprawnień zawodowego księgowego (poziom II) byłoby konieczne, aby występować jako osoba podpisująca sprawozdanie finansowe, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych. Zakładamy, że wymagania stawiane osobom na tym poziomie byłyby znacząco wyższe niż na pierwszym poziomie (księgowy).

Proponujemy, aby uzyskanie uprawnień na obu poziomach mogło następować wieloma sposobami, a nie tylko w drodze egzaminu. Sposoby te nie powinny być uciążliwe dla księgowych aktywnych zawodowo, co oznacza, że powinny one uwzględniać już posiadane uprawnienia/certyfikaty a także wykształcenie i doświadczenie zawodowe. Na tym etapie nie proponujemy szczegółowych warunków uzyskania uprawnień, natomiast opowiadamy

---

¹ Proponowane rozwiązanie mogłoby być również podstawą nadawania licencji biurach rachunkowym. Aby w ramach jednoosobowej działalności gospodarczej prowadzić biuro rachunkowe rozliczające klientów stosujących wyłącznie uproszczoną ewidencję podatkową, wystarczyłoby posiadanie certyfikatu I poziomu (księgowy). W wypadku usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych, konieczne byłoby posiadanie uprawnień II poziomu (zawodowy księgowy). Przy prowadzeniu biura rachunkowego w formie spółki kapitałowej bądź osobowej, minimum połowa udziałowców musiałaby posiadać uprawnienia księgowych lub zawodowych księgowych. Licencjonowane biura rachunkowe byłyby wpisane do centralnego rejestru podmiotów prowadzących usługi księgowe, postugiwałyby się ujednoliconym wzorem licencji z numerem biura, a także byłyby zobowiązane do zawarcia umowy ubezpieczenia OC.

się za rozwiązaniami, które nie będą powodować ani nadmiernych kosztów ani dodatkowych barier dla osób, które obecnie wykonują czynności będące przedmiotem ewentualnej regulacji.

Ważnym elementem naszej propozycji jest obowiązek przynależności księgowego/zawodowego księgowego do organizacji certyfikowanej przez MF. Jest to element łączący pierwszy (regulacja) i drugi (profesjonalizacja) scenariusz w dokumencie prekonsultacyjnym MF. Zakładamy, że księgowy/zawodowy księgowy powinien mieć prawo wyboru organizacji, do której chce należeć. Powinien też mieć możliwość zmiany tej organizacji z zachowaniem określonych zasad. Z przynależnością do organizacji wiązałyby się konieczność respektowania zasad zawodowej etyki i podleganie odpowiedzialności dyscyplinarnej. Przy przyjęciu takiego rozwiązania nie byłoby konieczne powoływanie organu nadzoru nad księgowymi i zawodowymi księgowymi. Tę funkcję przejęłyby organizacje zawodowe certyfikowane przez MF.

Mamy świadomość, że proponowane rozwiązanie może być uznawane za zbyt rygorystyczne i prowadzące do zmniejszenia zainteresowania zawodem księgowym. Jednak wychodzimy z założenia, że określenie w przejrzysty sposób ścieżki kariery w zawodzie księgowym może być dodatkową motywacją dla osób, które zastanawiają się nad podjęciem pracy w tym zawodzie.

Jak wspomniano wcześniej, przedstawione rozwiązanie stanowi punkt wyjścia do dyskusji. Jesteśmy przekonani, że dzięki dobrej współpracy ze środowiskiem księgowych jesteśmy w stanie wypracować rozwiązanie, które pozwoli zwiększyć prestiż zawodu księgowego i poprawi bezpieczeństwo obrotu gospodarczego, nie powodując jednocześnie przeregulowania zawodu oraz znaczącego obciążenia księgowych i przedsiębiorców.